СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 205. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 5 вересня 1933.

VOL. XLI. No. 205. Jersey City, N. J., Tuesday, September 5, 1933. THREE CENTS.

ЗРІСТ ОПОЗИЦІЇ ПРОТИ „НАЙРИ" СЕРЕД ПІДПРИЄМЦІВ

ЗІРВАННЯ ВУГЛЕВИХ ПЕРЕГОВОРІВ ЗА КОДЕКС ДЛЯ МЯГКОГО ВУГЛЯ.

ВАШИНҐТОН. — Переговори між представниками робітничої юнії та власниками копалень мягкого вугля за кодекс для цього промислу зірвано нагло в пятницю, бо власники копалень предложили робітничим представникам домагання зректися признання юнії та, по одержанню відмови, почали розїжджатися домів.

Власники копалень станули на становищі, що закон про відбудову краю не признає юнії і не говорить нічого про „замкнену шапу", себто не каже, що тільки юнійні робітники мають право працювати.

Підприємці теж уживали проти робітничих представників факту, що попри стару юнію „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" істнує ще друга юнія.

ФОРД ЗБИРАЄТЬСЯ ВЕСТИ КАМПАНІЮ ПРОТИ „НАЙРИ".

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Політика автомобілевого фабриканта Генрі Форда супроти „Найри", яка досі була досить таємнича, поволі виясюється. Всім стає щораз більше ясно, що Форд не підписав кодексу для автомобілевого промислу тому, бо він не годиться з політикою „Найри". Він мав конференції зі своїм сином не в справі підписання кодексу, а в справі намірeної кампанії проти „Найри", яка має початися зараз після Дня Праці.

Про те, чого хоче Форд, ходять найріжніші чутки. Між іншим є чутка, що Форд не прийме кодексу, а виставить програму „ґо-іт-алон", себто ходження самопасом. Дехто сподівається, що Форд приверне заплату 5 долярів на день, яку він закинув кілька місяців тому.

ГУРАҐАН НА КУБІ.

ГАВАНА. — Лютий тропічний гураґан вдарив на Кубу та поклав впоперек острова широкий покіс з поваленпх домів, знищених лісів і піль.

В самій столиці Куби було пів сотки осіб ранених та 6 смертей. Великі филі океану загнали на беріг чотири кораблі, причеплені на якорах коло берега. Великі зливи знищили багато засівів, а води затопили багато худоби.

Зараз після гураґану почалися грабіжі понищених бурею домів. Уряд викликав на охорону жовнірів. Ці стріляли до грабіжників і вбили пять осіб.

ВЕЛИКИЙ ВИЛИВ РІКИ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — Вісім жінок та семеро дітей згинули у водах нагло переповненої водою ріки Сан Алехо в стейті Вера Крус. Вилив спричинили зливні дощі, що тревали три дні.

Жінки прали білля на ріці, а їх діти бавилися коло них. Нагло рікою надійшов величезний вал води та залляв їх усіх.

ПРОТЕСТ ШПИТАЛЬНИХ ЛІКАРІВ.

НЮ ЙОРК. — Яких 150 „інтернів", себто молодих, мешкаючих у шпиталі лікарів шпиталю Белвю взяли участь у демонстрації проти заряду, котрий осудив двох з них за невідповідне сповнення обовязків.

Заряд шпиталю постановив покарати трох лікарів. Коли заряд скликав усіх інтернів до великої їдальні, щоби їм прочитати присуд, присутні стали шурати ногами, кашляти, а далі один за другим виходити з салі. Закликування заряду лишитися на салі не помогли. Всі вийшли мовчки, а остались тільки покарані й заряд.

Заряд покарав лікарів суспензою на протяг двох тижнів до місяця.

Лікарі закидають зарядови, що він карав їх товаришів, не давши їм належитого переслухання.

Заряд покарав молодих лікарів (між ними є одна лікарка) за занедбання перевезення хорих до шпиталю. На заклик родичів хлопця Нормена Френкела в домі хорого зявився шпитальний лікар д-р Фултон. Оглянувши хорого, лікар поставив діяґнозу, що це гостре запалення жолудка. 12 годин пізніше родичі кликали шпиталь ще раз: горячка дитини зросла, і дитина чула страшні болі. Приїхав другий лікар, цим разом лікарка д-р Ґеце. Вона теж оглянула хлопця й лишила його вдома. На другий день д-р Фултон приїхав з третім амбулянсом і знову лишив хлопця вдома. Кілька годин пізніше д-р Цімерман, що жиє проти Френкелів, поклав хлопця на свій автомобіль та повіз до шпиталю. Як хлопця поставлено на операційний стіл, лікарі переконалися, що хлопцеви кілька годин тому пропукла запалена кишка та що дитина померла від внутрішнього затроєння від запалення сліпої кишки.

Д-ра Стівенсона суспендовано за те, що він робив тільки побіжні оглядини хорого 62-літнього пацієнта та що він теж не відвіз його до шпиталю, як повинен був зробити.

Заряд шпиталю каже, що в кождому випадку заряд зробив слідство та карав тільки тоді, як переконався понад усякий сумнів про недогляд лікаря.

ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ ГІТЛЄРІВСЬКИХ ТЕРОРИСТІВ.

Вбивство німецького професора Лєсінґа викликало велике обурення в Чехословаччині. Преса домагається, щоби проти Німеччини вжито певних інтернаціональних репресій, щоб гітлєрівські терористи не переносили свого терору на території чужих держав. Уряд дав наказ збільшити охорону кордону Чехословаччини зі сторони Німеччини, щоб не допустити німецьких націоналістів до переходу кордонів.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ У ВІЙСЬКУ.

Цими днями з доручення військових слідчих властей арештовано в Варшаві поручника Ґадомського і майора Шимоневського, заступника команданта 21-го полку піхоти. Причиною арештовань були зловживання, яких допустилися вони оба. Пор. Ґадомський признався до зловживань і заявив, що вони виносять понад 100 тисяч злотих.

СЕРЕДНІ ШКОЛИ БУДУТЬ НУМЕРОВАНІ.

Польське міністерство освіти видало розпорядок, який доповнює приписи про умундурування учнів середніх шкіл. Вже в найближчому шкільному році молодь мусітиме носити гаптовані нашивки з числом даної школи. Буде виготовлена табеля з числами середніх шкіл на цілім терені Польщі. Табеля матиме 976 чисел. Перші числа призначені будуть для шкіл у Варшаві. Для учительських семинарій і фахових шкіл буде введена окрема нумерація.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ.

Витаючи прогульку італійської фашистівської молоді з Берліні, сказав представник німецького уряду, що побіду Гітлера над комуністами можна порівнати з великими боями, що оборонили західню Европу перед ордами Маврів, Гунів і Татар. Італійський амбасадор заявив, що Німеччина мусить бути знову великою і сильною, щоби спільно з Італією підняти боротьбу проти ворогів цивілізації.

МИМОВІЛЬНА ТРАҐЕДІЯ.

Коло села Клобучина, пов. Картуз, трапився цими днями жахливий випадок смерти. Дорогою до села Клобучина вертався з поля на колесі Гуґон Краке і віз на плечах косу. По дорозі минався з другим наколесником, Е. Штайном, якого Краке зачепив косою за карк. Наслідки цього були жахливі. Краке так сильно перетяв Штайнови карк, що цей помер після двох годин внаслідок упливу крови.

А НА УКРАЇНІ ЛЮТУЄ ГОЛОДОВА СМЕРТЬ.

Запаси пшениці, що знаходиться в краях, які експортують пшеницю, виносять 348 міліонів квінталів. Та скількість могла би покрити потреби цілої Европи на повних 2 роки. А тимчасом на українсських землях люди масово вмирають голодовою смертю. А пшениця гниє в маґазинах... Так виглядає „культурний" світ у добі найвищого розвитку західньо - европейської цивілізації. — („Новий Час").

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

ASKS INQUIRY IN SOVIET UKRAINE.

Wireless to The New York Times.

PARIS, Sept. 1.—Prince Karashevicz, former Russian Minister, appeals in a letter published in Le Matin today for an official mission to visit the Soviet Ukraine and make a full inquiry of conditions there on humanitarian, not political, grounds. A French Ukrainian committee for this purpose has already been formed.

(**The New York Times,** Saturday, September 2, 1933).

ВБИВАЮТЬ ЖІНОК.

В Німеччині викрито два випадки вбивства жінок на сексуальному підкладі. Під місцевістю Штукенброк знайшли трупа 30-літньої жінки, яку після знасилування отроєно. У Вільгельсбурґу серед подібних обставин убито 19-літню дівчину, яку знайшли з завязаними руками.

КЛОПІТ З КАВОЮ.

Плянтатори кави з бразилійської провінції Сан Паольо звернулися до уряду з заявою, що хочуть викопати і знищити 1 міліярд 300 міліонів кавових корчів, щоби зменшити запаси кави та піднести її ціну. Уряд покищо вагається, чи на те згодитися, бо виконання пляну коштувало би кільканацять міліонів долярів.

40-ЛІТНІ ЖІНКИ НЕ Є НЕБЕЗПЕЧНІ.

Румунське міністерство суспільної опіки видало розпорядок, що у всіх ресторанах, каварнях, молочарнях і цукорнях жінки, що ходять коло гостей, мусять мати скінчених 40 літ, Цей розпорядок має на меті перешкодити деморалізації, яка шириться через молоді жінки з мужчинами. Цікаво, що в такій суворій на закони країні як Анґлія в усіх готелях і ресторанах кельнерками є саме молоді дівчата. Румунські молоді кельнерки будуть мусіти тепер бавити дома діти і післати на своє місце свої мами.

НЕ МОЖНА ЗАБАГАТО ОПАЛЮВАТИСЯ.

У французькій пресі появилася цими днями дуже цікава стаття відомого лікаря косметика, який доказує, що надмірне опалювання приносить орґанізмови більше шкоди ніж хісна, бо позбавляє його добродійної можливости проміннювання. До твердження згаданого лікаря прилучуються ще й інші лікарі, які мають до діла з жертвами т. зв. „модного опалювання".

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

Перед окружним судом в Ґнєзні відбулася розправа проти 62-літнього Ришарда Гавпта, власника 150-морґового господарства в Польській Всі, обвинуваченого за зневаження польського народу 10 травня цього року. Обвинувачений боронився, що нічого з того, що йому закидує акт обвинувачення, він не памятає, бо він тоді був пяний. Переведена судова розправа — як пише один польський часопис — виказала вину обвинуваченого й у висліді розправи присудили Гавпта на 8 місяців тюрми без завішення.

МУХА ПРИЧИНОЮ КАТАСТРОФИ.

У Вінер Нойштад трапилася самоходова катастрофа, якої причиною була муха, що впала шоферови до ока. Шофер втратив панування над самоходом і переїхав на смерть фабричну робітницю, Марґаріту Брадер.

РУМУНСЬКИЙ УРЯД І МОЛОДЬ.

Як повідомляє румунська преса, в урядових колах слідне велике занепокоєння з приводу політиканства незрілої та зате захопливої молоді з її непродуманими політичними гаслами. Щоби відвернути небезпеку, яка могла би повстати для публичного ладу й самого державного істнування, робить уряд відповідні заходи. Міністерство освіти занепокоєне звітами румунських університетів. Студенти, кажуть, збайдужіли до науки, успіхів нема, бо нічого не роблять, а байдикують або політиканствують. Міністерство видасть після ректорської наради, що відбудеться перед початком шкільного року відповідні розпорядки, які заборонять політикувати студентам. В порозумінню з румунським патріярхом міністерство освіти й духовна влада накажуть духовенству й учителям, щоби не займались політикою, а пильнували своїх обовязків. Хто хоче політикувати, нехай покине свою службу.

ДОРОГОВКАЗИ.

В Яблонівці, пов. Підгайці, невідомі справники зірвали з усіх дороговказів польські написи, а на стовпи прибили картки: „по польськи читати не вміємо". Як звичайно — заряджено збільшення нічних варт.

КИТАЙЦІ ПЛАТЯТЬ ЗА ГОЛОВИ КОМУНІСТІВ.

Головна кватира ґенерала Кай Шека оголосила нагороду за голову комуністичного лідера, Мао Цетунґа, в сумі 100,-000 срібних долярів, За голови його помічників ця нагорода виносить 80,000 долярів за кождого. Голови дрібніших комуністичних лідерів оцінено на 500 до 30,000 долярів.

КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ТЕРНОПОЛІ.

З початком вересня почнеться в Тернополі великий процес комуністів, обвинувачених у державній зраді. На лаві обвинувачених засядуть 15 осіб. Процес викликає зацікавлення, а це тому, що між іншим Українці виявлять обставини, через які опинились вони в рядах К.П.З.У., і зясують гниль і розклад у нутрі партії.

ЗАХОДЯТЬСЯ КОЛО ПЕРЕВЕДЕННЯ СЛІДСТВА НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ

ГУМАНІТАРНІ, НЕ ПОЛІТИЧНІ ОГЛЯДИ ПОКАЗУЮТЬ ПОТРЕБУ РОЗСЛІДУ.

ПАРИЖ.—Князь Каращевич, бувший царський міністер, опублікував у ґазеті „Лє Матен" лист, у якому домагається вислання офіціяльної місії для відвидин Совітської України та розслідження місцевих умовин. Вимагають цього, каже він, не огляди політичні, а огляди людяности.

У Франції утворився вже український комітет для цеі цили..

УКРАЇНА ГОЛОДУЄ, МОСКВА ПАРАДУЄ.

МОСКВА. — Московська Комуністична Молодеча Партія та старші члени Молодих Комуністичних Піонірів відсвяткували тут так званий революційний міжнародній День Молоді.

У параді машерували 250,000 учасників, яких привезено державним коштом з усіх закутин Росії.

ПАРТІЙНИЙ ЗЇЗД „НАЦІС" ПАРАДА, НЕ НАРАДА.

НІРНБЕРҐ. — Справжні наради національної соціялістичної партії тревали всього одно передполудне. Решта трох днів пішла на паради й церемонії, які мали викликати в населенню враження великої сили партії.

Властивий конґрес партії мав усього кілька промов і не мав ніяких дебат, ні резолюцій. Промови були зовсім загального змісту. Говорили всього три лідери партії, підкреслючи в загальних словах запевнення „націс", що партія буде працювати для привернення Німеччині давнього місця в світі та що вона буде далі душити внутрішніх ворогів, поки не знищить їх зовсім. Один з промовців підкреслив потребу нищення осібних держав у Німеччині на користь одної німецької держави.

Гітлєр підкреслював становище партії супроти штуки. Казав він, що його партія думає зробити штуку виразно тевтонською; говорив, що Жиди не мають ніякого справжнього творчого таланту.

НІМЦІ МРІЮТЬ ПРО НІМЕЦЬКО-ІТАЛІЙСЬКИЙ СОЮЗ.

БЕРЛІН. — Німецька преса почала досить згідно писати про наближаючийся союз Німеччини з Італією. Ґазети кажуть, що такий союз заняв би домінуюче становище в середній Европі та звів би на ніщо впливи „карловатих" держав, звязаних з Францією.

Ґазети підкреслюють, що „карловаті" держави посварені між собою та з Францією.

АНҐЛІЙСЬКІ ҐАЗЕТИ РОЗПИСУЮТЬСЯ ПРО „ГІТЛЄРІВСЬКИЙ ТЕРОР".

ЛОНДОН. — Анґлійська ліберальна й робітнича преса пише багато про книжку „Брунатна книжка гітлєрівського терору".

„Лондон Таймс" пише, що книжка видно взята у великій части з комуністичних жерел. Однак, пише „Таймс", це не відбирає книжці вартости. „Докази злочинств і брутальних насильств", каже ґазета, „переконує читача".

„Манчестер Ґардієн" присвячує книжці майже цілий стовпець. Хоч книжка має певні недостачі, каже ця поважна ґазета, то всетаки є вона конечним причинком до студії над гітлєрівською диктатурою. Він уважає докази гітлєрівських жорстокостей подавляючими.

Консервативні ґазети присвячують книжці мало місця.

ЧЕХИ АРЕШТУЮТЬ ЗА ВБИТТЯ ПРОФЕСОРА ЛЄСІНҐА.

ПРАГА. — За звязок з убийством німецького Жида, професора фільсофії Теодора Лєсінґа, арештувала чеськословацька поліція до цього часу 8 осіб.

Для винайдення виновників убивства призначено сотку жандармів та 25 детективів. Лікарі, котрі оглянули тіло вбитого, кажуть, що його вбито вистрілами з двох револьверів.

ЕСПАНСЬКІ СЕЛЯНИ ПАЛЯТЬ ДВОРИ.

МАДРИД. — Обурені повільністю уряду в переведенню рільничої реформи та передачі шляхетських ґрунтів у руки селян, селяни в південній Еспанії почали палити панські маєтки.

Палення перейшло у справжню пошесть. Шкоди з пожарів до цього часу виносять уже понад міліон долярів. Один князь, Медінаселі, втратив коло 100,000 долярів. Селяни спалили коло 10,000 деревин коркового дуба, що становить важне жерело приходу південних провінцій.

АНҐЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА ПОЛІТИКУ РУЗВЕЛТА.

ЛОНДОН. — Конґрес анґлійських робітничих юній ухвалив резолюцію за скорочення годин праці та підняття робітничої заплати як добрими зарадами на теперішнє безробіття. Багато бесідників перед ухваленням резолюції говорили одобрюючо про заходи президента Рузвелта в тому напрямі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиґі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА ЗАЛАТАТИ ДІРУ НА ЧАС

Американське робітництво може бути вдячне Додлі Кейтсови за його резиґнацію з „Найри", бо ця резиґнація звернула в легко драматичний спосіб увагу на боротьбу, яка розвелася в нутрі „Найри".

Правда, Кейтс зрезиґнував для протесту проти, як він каже, занадто одностороннього, проробітничого складу й становища „Найри", і його резиґнація скріпляє ворожу до робітників сторону. Все-таки резиґнація може принести користь робітникам, якщо вони негайно витягнуть з резиґнації відповідну науку.

Цю науку вже витягнула так звана Робітнича Дорадна Рада „Найри". Зараз по резиґнації Кейтса вона зібралася на нараду, на якій ухвалено заяву про робітничу політику „Найри". У цій заяві говориться про ославлену вже нині кляузулю до уступу автомобілевого кодексу про право робітників до орґанізації. Ця кляузуля виглядає зовсім невинно: вона застерігає для підприємця право вибирати, задержувати та підносити на вищі становища робітників без огляду на їх приналежність чи неприналежність до якоїнебудь орґанізації. Не зважаючи на свій невинний вигляд, вона дає підприємцеви таке широке право, що підприємець може на його основі не тільки обмежувати, але навіть касувати право робітника до орґанізації. Відомо, такі річи, як заслуга та справність, це дуже умовні річи.

Закинути комусь несправність дуже легко, і частенько той, котрому такий закид робиться, боронитися не може. Заслуга — це теж умовна річ і підприємцеви теж легко признати незаслуженим заслуженого робітника, за те тільки, що він попри вперту роботу для підприємства працює вперто й для орґанізації робітників. Через те невинна на верха кляузуля подібна до маленької проточини, яка, здається, нічим не грозить тамі, але яка з часом може розростися до страшної прогалини, котра завалить усю таму.

Що проточина справді грозить стати прогалиною, видно хочби з того, що за слідом автомобілевих босів пішли вже підприємці 39 промислів та собі стали домагатися заведення подібної кляузулі. Тому робітники добре зроблять, як стануть через свої орґанізації за ту ґрупу в уряді, проти якої виступив Кейтс, а яка виходить із заложення, що без вдоволення робітників не може бути справжньої відбудови краю.

Адв. Т. Гуменюк,
Торонто, Канада.

УКРЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІОНАЛІСТ ПОМІЖ СВОЇМИ

(Відчит, виголошений на Зїзді Українських Професіоналістів в Шікаґо, дня 18 серпня 1933).

Шановні зарядчики Зїзду припоручили мені виголошення відчиту на тему: „Український Професіоналіст поміж своїми" з тим, що маю, між іншим, говорити про його обовязки супроти публики.

Слово „професіоналіст", приняте між Українцями тільки на північно-американськім континенті, походять очевидно від слова „професія", що означає звання, фах, стан або ремесло. Словар чужих слів в українській мові (Смаль-Стоцького), виданий ще перед війною, подає слово „професіоніст", а в Европі загально приняте слово „інтеліґент". Українська Академія Наук в Київі або такі фахівці на полі фільольоґії, як проф. Іван Огієнко, повинні в сій справі забрати слово та піддати, котрий термін найвідповідніший.

Поминувши український бік справи й українську суспільність, кожда професія має свою етику, приписи й вимоги, яких даний чоловік на становищі не може легковажити, коли хоче мати успіх. Ще Плятон, около 400 років перед Христом, писав, що одна з вимог справедливости серед суспільства (в ідеальній републиці) є поділ праці. З того очевидно й пішла в нас приповідка, що швець знає своє шевство, кравець кравецтво, і т. д.

Добрий лікар повинен і мусить дбати про своє добре імя серед лікарів, пацієнтів та взагалі громадян. Це значить, не тільки скінчити школу й отримати дипльому, але підпорядкуватися й повинуватися правилам і вимогам лікарського товариства й цілого громадянства. А щоби знати, де ті вимоги кінчаться, а де починаються, даний лікар не має коли дармувати; він мусить читати перше всього лікарську літературу, слідити за винаходами й уліпшеннями в медицині, бути в постійнім контакті з членами своєї громадиди, читати їх літературу та йти в парі з життям. Не всі може, що покінчили або кінчать школи й вибилися або вибиваються на свої становища, здають собі з того справу, але вже силою їх становища стають вони на переді суспільности й немов закликають: „Ми більше від вас вчилися й більше повинні знати та кращий примір в життю дати".

Сказане про лікарів відноситься зарівно й до дентистів, учителів, духовних, інжинірів, професорів, адвокатів та людей інших професій. Попри вимоги етики щодо знання свого ремесла, точности й ретельности є ще справа величезної в наших часах компетиції й боротьби за істнування. Хто потрафить задоволити людські вимоги точно й совісно, той виграє; хто партачить — той програє, а то й з голоду гине.

Силою обставин українські професіоналісти на американському континенті мають під цю пору може ширші можливости щодо зарібку на життя від професійних людей інших народностей. Пропорціональне відношення Українців-професіоналістів до своїх в порівнанню з Жидами, Анґлійцями, Американцями, Французами далеко позаді й одну бодай маємо потіху, а то, що наші професії не переповнені, як в інших і не зараз ще будуть переповнені. Інтерес, як самих наших людей на становищах, так і цілого українського громадянства, і то, як у Канаді так і в Злучених Державах, вимагав би, щоби наші молоді професіоналісти осідалися відтепер в стратеґічних місцях, маючи на увазі можливість роблення життя й дорібку та користь для української громади чи кольонії.

Але ширші можливости для українських професіоналістів потягають за собою й спеціяльні вимоги, від яких нераз тяжко відхреститися. Кождий нарід має своїх провідників, а провід природно спадає на тих, котрі більше знають і розуміють. Якщо хтось є в такому положенню, що від нього можна природно сподіватися провідництва й він має репутацію провідника, а в дійсности ним не є, то в більшости випадків це його власна вина. Анґлійці, Американці й інші народности міркують відповідно до себе й коли бажають довідатися щось про Українців, чи українські справи, звертаються до наших людей на становищах, людей яких вони вважають за провідників, хоч в дійсности вони такими може не є.

Справедливо. Один з обовязків українського суспільства на цьому континенті взагалі, а професійних людей зокрема, є інформувати інші народности про українські справи. На цьому ми всі погоджуємося. Коли ми не дбаємо, чи не можемо дати відповідних інформацій і у відповідний час, то інші зовсім природно звертаються до наших професіоналістів. Заскочені ми нераз такими питаннями: „що означає і яке походження вашого тризуба"; „скільки Українців є на світі?"; „як порівнуєте українську мову з анґлійською, або латинською, щодо відмінків?" або „коли і яку Українці мали державу?" Тепер же знаємо, що був один бодай фільософ на світі який не крився з тим і признався, що він знає, що всього не знає. Не можна сказати, що й між нами таких нема, але їх не багато. Бо коли хтось запитує нас про справи, які не входять в обсяг нашого ділання і знання, або на які природно не можна від нас відповіди сподіватися, то ми сміло й отверто кажемо, що такої й такої то річи ми не знаємо. Але коли хтось запитує нас про справи, про які природно ми повинні знати і ми самі знаємо, що повинні знати, а не знаємо, то наша відповідь не буде така скора й отверта. Щоби не паленіти, стараємося в багатьох випадках щось відповісти, хоч та відповідь може розходитися з правдою.

Значить, щоб український професіоналіст міг задосить учинити собі самому й українській справі, мусить він за всяку ціну старатися знати поправно (попри анґлійську чи французьку), й українську мову, бути обзнакомлений з українською історією, ґеоґрафією, літературою та взагалі з українською культурою й життям.

Жити самому про себе, а ще й чоловікови на становищі, в наших часах не можливо. Знаємо людей, які пробували від своїх цілком відрубатися, чи через женячку чи інакше, але можемо сміло твердити, що 90% з таких не чулися і не чуються щасливими, бо це ті, що між своїми втратили, а між чужими не дігнали; до своїх почувають себе „супіріоріті комплекс", а до чужих „інфіріоріті комплекс", мають дві душі й не знають, де себе подіти.

Плекання і задержання доброго характеру серед українських професіоналістів не може бути маловажною річею. Треба нам людей, щоби мали свій власний хребет. Від кождого осібняка, а від українського професіоналіста зокрема, мають люди право сподіватися, що він свої обовязки виконує точно, й сумлінно, своїх політичних чи інших поглядів не зміняє, а коли зміняє, то не часто і не без доброї причини. Знаємо деяких наших людей, які були в свій час енерґійними, більше очитаними й передовими та мали вплив на певну ґрупу людей. Вели тих людей в однім напрямі, а вкінці раптово змінили фронт і вівці їх лишилися на роздорожу. Не розуміючи причини зміни й тактики своїх провідників, розбіглися менше свідомі по ріжних, по більшій части ворожих нам, таборах і тепер про своїх давних провідників не хотять і чути.

Коли виходити з заложення, що українські професіоналісти на цьому континенті є тільки частиною українських професіоналістів, розкинених по цілому світі, то обовязки наші не кінчаться в Канаді та Злучених Державах. Повинністю нашою є передплачувати ріжні наукові чи фахові журнали, видавані в Европі, та користати з надбань тамошніх інтеліґентів, учених і фахівців. Є багато в них доброго, що ми повинні переняти. Але, ніде правди діти, є й таке, чого ми не то що не можемо перенимати, але обовязком нашим є старатися його викорінити. Про точність уже була бесіда. За останніх кільканацять літ мав я нагоду листуватися з поважним числом адвокатів Українців на Західній Україні під Польщею й Румунією. З великою неохотою кажу, що на десятки їх знайшлося лише кількох, що провадять кореспонденцію, як повинні, й відповідають на листи точно. Інші або цілком не відповідають або відписують аж по кількакратнім напімненню, і то без огляду на те, чи справа менше важна, чи більше, і чи їм заплачено за відпис на лист згори, чи ні. На їх оправдання дехто піддає, що „всі наші старокраєві інтеліґенти з такої школи вийшли". Коли так, то з якої школи вийшли наприклад адвокати жидівського походження, там жиючі, котрим вже з правила не треба два рази в одній і тій самій справі писати. А коли така точність у їх справах приватних та канцелярійних, то якої точности можна сподіватися від наших старокраєвих інтеліґінтів в справах громадських або державних? Вониж є частю тої аристократії (найкращого елементу), якій може колинебудь припасти керма української держави!

Говорячи про обовязки наших професіоналістів супроти публики, не можна не згадати й про відношення нашого загалу до них. Нерозуміння справ, а вкупі з тим заздрість, упередження та недоцінювання роботи своїх людей на становищах, отсе прояви, з якими українські професіоналісти мають постійно до діла. Але, коли правда, що сліпий сліпого далеко не поведе, то на наших професіоналістів, як на більше видючих, спадає додатковий обовязок постепенно й уперто загал наш просвічувати. Ми свідомі того, що таке просвічування й освідомлювання загалу не все йде впарі з особистими вигодами, але свідомі також, що ніякому з наших професіоналістів не зашкодить створити собі (в додатку до ґольфу, ловлення риби і т. п.) ще один „габи" та бодай час від часу зайти „вниз", між простолюддя, та старатися відкрити тайну й жерело тих упереджень, заздрости та недоцінювань.

Нічого нас тут не спиняє, а інтерес самих нас і нашого народу навіть заставляє, щоби завсіди бути в курсі української політики. Не може український професіоналіст бути байдужним на те, до чого цілий український нарід тепер змагає. Йому, скорше як кому іншому, приходиться відріжняти принципи від тактики, самостійність чи соборність від способів або доріг до здобуття тих цілей, і на нього спадає обовязок не допускати до роздроблювання та марнування українських сил там, де вони повинні бути зєднані.

Постійне читання української літератури й преси поставить українського професіоналіста частинно в курсі української політики. Але до того треба час від часу стикатися з компетентними людьми, обговорювати справи та обмінюватися думками. Ближча стичність і знакомство між самими українськими професіоналістами в Злучених Державах і Канаді являються конечними й тому спільне використування бодай літніх вакацій кождого року (десь у заздалегідь вибраному й проголошеному місці) може відіграти поважну ролю. Багато корисних думок і плянів може підчас таких спільних вакацій виринути і треба сподіватися, що нововибраний заряд цеї справи не переочить.

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(2)

Хоч вже три роки, як Кіндрат оженився з іншою; хоч вже мав двоє дітей, не годен був забути того, що Настя все виминала його і заручилася з іншим... з приблудою.

Прийшла холера і забрала батьків Насті Загірнякової. Їх хата з городом і садом перейшла на доньку. Загірняки перенеслися до неї, бо була вигідніша, як одна пекарня при школі. Хоч лихо платний сільський учитель, Загірняк не мав права нарікати на свою долю, і не нарікав. Йому жилося ліпше, як більшости його товаришам по інших селах. Се не лиш тому, що жінчин маєточок доповняв його власні приходи. Найважніше було те, що його жінка, була дуже доброю товаришкою і дуже доброю ґаздинею. Господарством Загірняк ні троха не журився. Все те він здав на жінку. Занявся школою і з цілого господарства лишив собі тільки пасіку. Пасіка від школи не відривала його, бо найбільше роботи пчоли давали йому в літі, коли то були шкільні ферії. Вільні від школи вечірні години Загірняк присвячував своїй старшій донечці Анні, котру хотів підготовити так, щоби могла просто від нього вписатися до учительської семинарії. Також підготовляв до ґімназії Олексу Ланковича, синка господаря з Притичина. Притичин недалеко був від Синячки, тож хлопчина що днини прибігав пішки. Бувало, що й присівся, як випадково в його сторону їхала якась фіра.

До школи до міста Анна не пішла, бо її батько помер, полишивши її маму без права до вдовиної пенсії. Загірняковій з двома донечками прийшлося жити з того морґа при хаті, одідиченого по батькови. З сего родина ніяк не вижила би. На щастя вдова вміла добре шити і мала одиноку в селі машину до шиття. Заробляла шиттям, Анна помагала їй. Жили бідно, та не в нужді. В селі великих приятелів не мали, та зате також не мали ворогів. Тільки сусід Кіндрат Гречан, хоч вже минуло кільканацять років, хоч вже мав сина дужого парубка, не годен був переболіти тої, як гадав, зневаги, що Загірнякова, коли ще була дівчиною, знехтувала його, богача, і віддалася за голопятника учителя. Причини своєї нехоти до Насті Загірнякової він очевдно не виявляв і з тою причиною пильно таївся. Лиш одна вдова знала, чому то сусід Гречан говорить про неї зневажливо. Вона виминала його, та всеж таки бувало, що в якім товаристві бодай на хвилю знайшлися обоє. Кожду таку хвилину Гречан використував, щоби вдову кольнути яким зневажливим словом, якоюсь зневажливою, або вдову осмішуючою заміткою. Що Загірнякова мусіла також терпіти ріжні сусідські пакости, само собою розуміється.

Дошкулюючи Загірняковій за давного гарбуза, якого по стільки літах той колишній баламут не міг забути, Кіндрат не знав, що його син Проць, неначе одідичивши від батька вдачу баламута і предмет своїх залицянок, пустився баламутити старшу доньку, вдови Насті, Анну. Проць причіпався до дівчини, де лиш міг попасти на неї. На свою біду від батька одідичив також неприхильність дівчини. Як раньше Настя виминала Кіндрата Гречана, так тепер донька Насті виминала Кіндратового сина. Щобы від напасти не пропасти, Анна вже й на село не виходила, в неділю до церкви не ішла.

Проця розпирало. Бігав, крутився коло хати Загірняків, зазирав, роззирався. Коли доміркувався, що з якоїсь, йому невідомої причини Анна майже не виходить з хати, він, знаючи, що батько ненавидить тих сусідів, потай батька купив полотна і пішов до Загірнякової просити, щоби йому вшила сорочку. Не сумнівався, що при тій нагоді побачить Анну і, хоч при її мамі, таки побалакає з нею. Не пішло так, як він надіявся був. З дівчиною не то не балакав, а й не бачив її. Зараз в сінях попав на здивовану його появою Загірнякову. Сказав, чого прийшов. Анна, що сиділа в світлици, пізнала його по голосі і чула, що каже. Вгадала, що сорочка, то лиш викрут. Не сумнівалася, що він прибіг до неї. Світлиця мала два вікна: одно фронтове на майдані між хатою, що обіймав також оба її боки. Се вікно було відчинене. Скоро Анна вчула і пізнала голос Проця, не надумуючись, вискочила вікном в сад.

Щоби парубок не мстився, вдова загадала приняти від нього роботу. Хоч знала, що Анна не буде з того вдоволена, запросила Проця до світлиці. Аж лекше їй стало, коли побачила, що світлиця порожна. Вгадала, що від непрошеного гостя Анна втікла вікном. Парубок не хотів зрадитися, чого прийшов, тож не питав, де Анна. Вдова зараз взялася до роботи, кажучи, що після завтра сорочка буде готова. Так сказала, хоч загадала сорочку викінчити ще в ночи. Здурила його, знаючи, що він схоче сам прийти по готову сорочку.

Проць довго сидів, балакаючи про се й те, хоч добре видів, що вдова не слухає його. Все надіявся, що Анна надійде. Колиж минула година, Проць вгадав, що дівчина перед ним сховалася. Ще троха посидів і відійшов, питаючи, чи сорочка справді буде готова після завтра.

Вдова зробила Процеви збитка. Сорочка була готова вже на другий день рано. Будьтоби, щоби Процеви зробити вигоду; щоби він сам не потребував трудитися до її хати по готову сорочку, вислала її до Гречана пастушком, переказуючи, щоби тих пару крайцарів за роботу передали їй післанцем.

Коли пастушок Загірнякової приніс ту сорочку, Проця не було в хаті. Зате був його батько. Та сорочка дуже здивувала старого Гречана. Зараз прийшла йому гадка, що його син завернув собі голову гарною Анною; що для гарних очей дівки заприязнився з Загірняками і поза плечима батька забігає до них. Стривожений, що син може схоче женитися з бідною дівкою, ще й з донькою такої Насті, старий Гречан пустився шукати сина. Знайшовши, став парубка пуджати, що як зараз тої дівки не покине, то видідичить його. Син вислухав супокійно і промовив:

— Не сердьтеся, тату, і не пуджайте, бо се не поможе. Не поможе, бо я троха не скажуся, так мене до тої Анни тягне. Я від неї не відчеплюся, я її мушу дістати... Ваш страх і ваші погрози також цілком не потрібні, бо я на голову не впав і женитися з нею цілком не думаю. Так дуже я ще не вдурів, щоби свататися до дівки майже голої. Я так ще не вдурів і не вдурію.

Вдивляючися пильно в лице сина, коли сей говорив, старий успокоївся. Він вже з неодного пізнав, що Проць має батькову вдачу і як сказав, так зробить. Кіндрат вже не робив синови ніяких докорів. Не лиш не образумляв його і не здержував, а навпаки, заохочував. Не виявляв, чому так робить. Лиш в душі тішився, бо за те, що колись Настя знехтувала його, його син пімститься на дитині тої Насті, тимсамим також пімститься на самій Насті. Коли вже Проць не потребував критися перед батьком, ще й заохочений ним, став частіше заходити до Загірнякової. Все приносив їй щось шити. Лиш дурно витрачував гроші на ті роботи, бо на Анну майже ніколи не попав. Бувало, як увійшов у сіни, то виразно чув, що в світлици Анна розмовляє зі своєю девятьлівньою сестрою Марійкою. Колиж сам зайшов туди, то знайшов там лиш одну Марійку. Не сумнівався, що Анна втікла перед ним вікном. Як йому коли щастило увійти у світлицю ще заки Анна вспіла вихопитися вікном в сад, то й тоді Проць не зискав нічого. Анна все вигадала собі якусь роботу, яка її таки зараз виганяла з хати. Як не треба було дати чиру теляткови, то треба було нагодувати безроги. Як безроги не були голодні, то треба було сполоти грядку. Як не в город на грядки, то Анна ішла на стрих стягати сухе білля, щоби його вимаглювати. Як не те то се, як не се, то те виганяло Анну з хати все в тій хвили, коли надійшов Проць.

(Дальше буде).

ПОЛЬСЬКІ РАДИ І НАШІ ВИСНОВКИ

Різка антиукраїнська політика Москви на Великій Україні, поведена з цілою рішучістю після підписання совітсько-польського пакту, та реакція на ту політику західньо-українського громадянства знайшли широкий відгомін у польській пресі. Розуміювання польських публіцистів у загальному таке: Українці західньо-українських земель досі орієнтувалися на Велику Україну та її постійний розвиток. Тепер вони бачать наглядно, що Москва задавлює Україну й нищить рештки її вольностей. Велика Україна під московсько-большевицьким натиском не устоїться. Тому Українці західньо-українських земель повинні піддати свою дотеперішню політику ревізії, повинні повести реальну політику, себто треба їм змінити своє відношення до Польщі, у границях якої вони свободно можуть розвиватися, якщо, очевидно, стануть на „реальному" грунті.

Це не перший раз польські публіцисти приходять з радами українським політикам.

А останні ради дивним дивом збіглися з польсько-московським пактом, з звірськими переслідуваннями українського народу на Великій Україні та з проголошенням проекту зміни польської конституції, в якій передбачено повне відсунення Українців навіть від теоретичного впливу на хід справ у польській державі...

Польські публіцисти виходять з хибних заложень. Москва справді нищить український нарід на Великій Україні. Те нищення прибрало останніми часами на силі. Але нема мабуть ані одного здороводумаючого Українця, який допускав би думку, що Москві вдасться справді знищити український народ. Від „доброї волі" — а її Москалям не бракує — до завершення пляну — це й польські публіцисти добре знають — дуже далеко. Впродовж століть намагалася Москва Романових змести український нарід з лиця землі раїнський нарід з лиця землі та таким чином зліквідувати українську „небезпеку". Заборонювано українське слово, перетягнено у свій табор вищу верству. І що з того? Український нарід остався, „небезпека" виявилася в 1917—1918 роках більшою, як Москві навіть снилося, а з лиця землі зникли... Романови.

Чи тепер буде, інакше? Напевно ні! Ленінська мумія розсиплеться в порох, за Сталіним, Постишевим й Радеками слух загине, а український народ житиме далі. Й далі буде боротися за своє повне визволення, з кожним роком набиратиме більше завзяття та вчитисьме у червоної Москви підставових прав життя. А якщо західньо-українське громадянство, сьогодні в жалобі, то це тому, що воно зневірилося в життєву відпорність українського народу, але тільки тому, що методи боротьби з боку Москви такі, яких не вживав ще досі ніякий противник. Бо ще ніякий нарід не нищив другого — пляновим виголоджуванням міліонових мас. І ще ніколи „культурний" світ не приглядався такому звірству з таким цинічним спокоєм, як це ми бачимо тепер.

І західньо-українське громадянство дало одиноку можливу **реальну** відповідь московському наступови: психічно зєдналося тісніше з Великою Україною та ліквідує в себе останки орієнтації на червону Москву і його харківську експозитуру, яка в нас виявлялася у формах комунізму й радянофільства. Якщо польські публіцисти доражували іншу реакцію, то вони кепсько орієнтувались у ступні нашого політичного розвитку й настроях. Український національний хребет під впливом трагічних подій не згинається в другу сторону, але **випростовується.** Хіба слабодухи можуть падати в одчай і квиління. Сильні організми під ударами долі добувають з себе подвійну скількість сил, щоби їх зложити в офіру загроженій на всіх фронтах Батьківщині.

(„Новий Час, Львів).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

STAMP COLLECTING.

Since the first issue of adhesive postage stamps by England in 1840, 93 years ago, many men have been captivated by the hobby of stamp collecting. With many of them their interest began in boyhood. Out of every three or four boys who collected, perhaps one has gone on with his interest, carrying it into the maturer years, maintaining it even when his life has been filled with the work of earning a living and making a home. No matter how much his duties have increased, he has always managed to find time for philatelic activity. Perhaps he has become a specialist; perhaps, too, he has kept his interest in the amateur stage. But in any case, he has, and this is the important fact, kept up his collection. It has provided for him an excellent means of relaxation affording him an opportunity of working with both hands and mind, directing his leisure hours into interesting and at the same time instructive channels of thought and activity.

One hears less of feminine collectors, but there are many of them. They have learned the same thing about collecting that their fathers and brothers have learned to prize.

The purchaser of a two or three dollar stamp may derive from its study as much pleasure as he who is able to pay five or six hundred dollars for a single item. The capacity for enjoyment lies within the individual. Purely apart from the point of investment, the hobby gives, pleasure. It affords mental and physical relaxation. While the collector is putting his or her stamps in an album, that individual also is studying them and acquiring interesting bits of knowledge after they leave school and their formal education behind them. Stamp collecting affords an opportunity for continuing study of everyday events of history and politics, geography, and civics. It will inspire further book study and more observation of the affairs that go on throughout the world.

Nick Parijczuk,
Chicago, Ill.

——o——

ВІДПОВІДЬ КРИТИКОВІ.

У „Свободі" з дня 24. серпня ц. р. появилась критика гром. Д. Олинського на мій допис у „Свободі" з 10. серпня ц. р. Я написав, як люди з моїх сторін, в Алентавн, Па., звуть себе по національности Українцями, а в нас, у Фултон, іще все звуть себе русинами, Поляками й Австріяками. Це чомусь то не сподобалося мому критикови. Він представляє мене як ворога нашого народа, а себе як українського патріота. Він каже, що я був іще в краю, як тут працювали над українським питанням. Мене дивує, що ще і до сьогодня ті Українці не втягнули до своєї партії тих людей, яких звуть дураками. Гр. Олинський питається мене, що я зробив. Я не дивуюсь, що гр. Олинський не доглянув у „Свободі", коли й кілько я вислав на Рідний Край, бо Олинський не читає „Свободи", тільки „Щоденні Вісти". Коли замало вислано до краю, то тому, що гр. Олинський зі своїми товаришами перешкаджають нам в національній роботі. Ви даєте людям свої летючки, в яких кажете, щоби люди не давали грошей на Рідний Край, бо ті гроші бере польська й українська шляхта.

Ви пишете, що я не Українець, бо служив при польській поліції. Я спитаюсь Вас, гр. Олинський: Чим я гірший від Вас? Вас гніває, що я не хочу працювати на користь Москви. Коли би Ви перебули з рік в большевицькім раю, як я, яко австрійський полонений, тоді й Ви були би українським націоналістом.

Я читаю „Свободу" що дня, але ні разу я не бачив, щоби Ви коли дали дещо на Рідний Край. За це на „Щ. Вісти" даєте. Коли члени інших відділів домагались побільшити „Свободу", то Ви просили делегата цього відділу, щоби на конвенції У. Н. Союза домагався, щоби „Свобода" не виходила цілком. Коли хто хоче ганьбити інших за брак національної свідомости, то в першу чергу треба її самому мати.

Мирон Співак,
Фултон, Н. Й.

Моральність економії.

Доляр паде, то підноситься. Невідомо, де зупиниться. Та він не упаде ніколи так низько, щоби не варто було схилитися по нього. Одначе треба тямити одно: не схилятися занадто низько, бо чоловік усе може впасти нижче, ніж доляр.

ДУМКИ ПРО ТЕПЕРІШНІЙ ЖІНОЧИЙ ОДЯГ.

За проф. д-ром В. Бахманом.

В останніх трицятьох роках, особливо після війни, жіноцтво стало зовсім інакше одягатися. Для нового покоління це не новина. Але переглянім давні фотографії, або перелистуймо давні ілюстровані річники, то найкраще побачимо цю величезну зміну. І ця зміна вийшла жіноцтву тільки на добро.

Одяг жінки повинен бути природний, значить, не нівечити природної будови тіла, не підкреслювати надмірно одно або здушувати, притуплювати інше. Одяг і тіло мають творити одну гармонійну цілість. Він повинен бути й доцільний, значить, не вязати свобідних рухів, не перешкаджати в віддиханню і кровообігу, в їді, питтю й травленню. Вкінці як спідний, так і верхній одяг мусить зберігати для тіла відповідну температуру, але з другого боку не сміє перешкаджати й паруванню шкіри.

Тому найкраще носити такий одяг, що його легко чистити й прати, а спідний одяг не сміє дражнити шкіри. Жінка повинна почувати себе зважди вигідно й добре. Можна напевно сказати, що коли жінка справляє собі якийсь одяг, то все думає над тим, яке вона зробить у ньому враження. Тому то намагаються, наприклад, укрити деякі буйні, повні форми. Давніше обшнуровували груди шнурівками, переходячи при тім пекельні муки. Така обшнурована мучениця не могла ні свобідно рушитися, ні віддихати, ні їсти. Ще й тепер уживають горсетів та різних стаників, але куди розумніше. Треба вживати їх тільки в крайній естетичній потребі та в ніякому разі не здушувати грудей.

Короткі спідниці дозволяють на свобідні рухи і в праці і в спорті. Довгі спідниці, що волочилися по землі, високі й тверді шнурівки та горсети, блюзки з високими, обтисливими комірцями, кілька спідниць — одна на одній — належать уже до минулого.

Теперішній жіночий одяг є великим поступом. Він і гарний і здоровий. Найкращим доказом того є цікава статистика захорінь на блідницю в шпиталі св. Юрія в Гамбургу. В 1895 р. на число принятих до шпиталю припадало до 9 випадків блідниці, в році 1902 було те число найбільше, бо доходило до 17, а в році 1923 не було ні одної хорої. Лишилися ще високі запятки, які для ніг дуже шкідливі й невигідні. Може і їм незабаром прийде кінець.

Порівнайте теперішні одяги з тими, котрі були давніше, а самі переконаєтеся, які щасливі внучки й дочки в порівнянню з їх бабуніями й матерями.

Очевидно одяг сільських жінок був і є далеко здоровіший, особливо народний, домароблений. На жаль, народня ноша поволі зникає, хоч яка вона гарна й здорова. Села заливає фабрична тандита, а на тому тратить тільки краса й здоровля сільського жіноцтва. Пора вертатися назад до народньої ноші, а пристосувавши її до гігієнічних та естетичних вимог, помножувати прегарні типи української жінки. — („Життя і Знання").

— Щож, хлопче, я чув, що ти знову нині в школі дістав у шкіру?

— Не знаю; я не цікавлюся тим, що діється поза моїми плечима.

——o——

Мек Ґейбенови, міліонерови з Ґлезгова, докоряє приятель:

— Ні, приятелю, мусиш рішучо інакше зодягнутися, мусиш пристосувати одежу до положення, яке займаєш серед суспільности. Якжеж ти виглядаєш, ти — міліонер уже по батькови! Таж пригадай собі батька — як гарно він усе зодягався!

— Ну, знаєш, тепер я вже зовсім не розумію тебе! Таж усі одяги, які я ношу, то саме по батькови...

——o——

Океанські летуни в 1950 році.

— Цей летун відомий в усьому світі.

— Чому?

— Він одинокий ще ніколи не перелетів Атлянтійського океану.

——o——

— Вір мені, я також їздив.

— Вірю тобі. А мама попихала твій візочок.

Іван Вазов.

ОПЕРАЦІЯ

Доктор Чіриков пообідав. Серед мрій курив цигаро та ждав на чарку бенедиктинської, яку звичайно приносить йому наймечка-Вакарелка*).

Нараз на вулиці почувся туркіт повозки, що зупинилася перед домом.

Лікар підвівся та виглянув крізь вікно. Побачив молодого чоловіка, що вискочив із повозки та ввійшов у фіртку, а за хвилинку був уже в кімнаті.

— Щож там нового? — спитав лікар, що признав у гостю службовця з міністерства прилюдних робіт.

— Пане доктор, моя жінка дуже хора! — пролепетав задиханий та переляканий Шандов.

— Що вашій жінці? — спитав лікар і удаваним, а прикметним лікарям спокоєм, і випустив із уст клубки диму.

Шандов розповів йому, що жінка його тому три місяці привела на світ дитину, та від того часу відчуває внутрішні болі, тому досі не вставала з ліжка.

Чіриков погладив поважно шпаковаті фаворити.

— А її лікував хтось?

— Лікували: займався нею доктор О. і Р.

Доктор Чіриков насупив брови.

— А тепер приходите до мене!

Глянув строго, майже погірдливо на Шандова, наче хотів тим холодним поглядом сказати: „Тепер, коли вже нема ніякої надії?"

— Ратуйте, пане Чіриков, ви моя остання надія; ратуйте мені жінку, вона така молода! — благав Шандов і глядів перелякано на стінний годинник, бо кожда хвилина вичікування здавалася йому століттям.

Лікар задумався та сказав:

— Добре, пойду поглянути, маю вільної всього чверть години, потім приймаю хорих.

* * *

По дорозі розпитував Шандова, як лікували його жінку.

З відповіди щось зміркував і нахмарився. Не скривав деякої небезпеки, одначе Шандов не дивився на нього; він у думках бачив свою молоду жінку на ліжку недуги, що висохла від страшних терпінь. За тих три місяці, не лише, що видав усі ощадности на лікарів і лікарства, а ще й задовжив свою платню на кілька місяців. Машинально попробував кишені камізольки, в яких не знайшов нічого, а знав, що зараз має заплатити пять франків Чірикову. На чолі виступили йому холодні каплі поту. Задуманий над тим, не чув навіть, що говорить лікар, який двічі допитувався про щось.

Небаром повозка станула перед домом.

На залізному ліжку лежала непорушно молода ще й гарна жінка. Риси її видовжилися та викривилися від терпіння, очі глибоко запалися, говорили про страшні муки й переляк. Втомлена душа визирала ними, наче крізь замрячене скло, що є ознакою неминучої смерти. Блестіли перелякані.

— Ратуйте, пане доктор! — прошептала посинілими устами, так тихо, щоби дріжання уст не перейшло на зболіле тіло.

Лікар оглядав хору яких десять хвилин, потім із ледовитим виразом лиця перейшов до сусідньої кімнати з Шандовом.

— Вашій жінці грозить небезпека — сказав йому без підготування, а потім додав: її не лікували як слід, ви мали до діла зі шарлятанами.

Шандов розложив руки, наче виправдувався.

— Пане доктор, вратуйте мені мою найдорожчу жінку! Маю дрібні діти, а наймолодшому всього три місяці; не допустіть до того, щоби вони лишилися сиротами!

І Шандов заплакав.

— Не будьте такі розманіжені, щоб плакати — сказав йому лікар. — Вашу жінку можна вратувати, та лише операцією, та „може лише можна буде", того я не певен.

Молодий чоловік остовпів, як почув слово операція.

— Годі інакше? — сказав благально дріжучим голосом.

— Я вам сказав: операція конечна і то найпізніше завтра — вимовив рішучо лікар і взяв капелюх.

— Змилосердіться, пане доктор, підождіть!

— Пятьдесять на сто, що можна вратувати життя таке дороге для вас і для дітей — одначе операція. Без того вона рішучо пропала, — безнадійно додав гостро Чіриков.

* * *

Чудовий травневий вечір був такий тихий, зоряний, ясний. Легесенький вітерець пестив листя акацій, освітлене золотистими проміннями лямпи, що світилася на столі. Лікар повечеряв, сперся на столі, покурював цигаро, задумався та вдивлявся в зоряне небо.

— То ти хочеш, щоби тебе завтра збудити вчасніше? — спитала жінка, ясно-волоса, повненька, приємна, лагідних очей. Віддавала наймичці наймешу вколисану дитину.

— В шестій рано, конче.

— А то чому?

— Маю жінці Шандова зробити важну операцію.

І розповів жінці що й як.

— А маєш надію вратувати її?

— Зовсім ні, її години пораховані.

Жінка видивилася на нього.

— Навіщож їй операція? Навіщо даремно починаєш щось такого страшного?

— Хай і так буде, — сказав лікар. — Та це моє ремесло. Я живу з лікарської практики, а не з сентиментів. Якжеж буде житися лікарям, коли не схочуть лікувати нині одного, бо й так видужає без їх помочі, завтра другого, бо помре і без їх ліків, іншого дня третого тому, що помре так із їх операцією, як і без неї. Наші діти мусіли би вмирати з голоду. Чи від Піпева принесли нині рахунок?

— Так, за фіранки до вікон пятьсот франків!

— Я мав на думці саме той рахунок, тому умовився зі Шандовом, що зроблю операцію за пятьсот франків. Вона й так помре. Він зобовязався формально.

Коли лікар Чіриков говорив це, пестив румяне личко дитинки, яку Вакарелка держала на руках.

Жінка вийшла з кімнати, тому не чула його останніх слів.

* * *

Ніч була чудова. Лікар мав неприємний сон. Снилося йому, що якісь Мурини з товстими губами та великими жовтими зубами забрали йому його хірургічні інструменти, скачуть, розкидають їх, гострять, пробивають собі ними тіло та рахунок Піпева, з якого, що за диво, ллється кров! Доктор вганяє за ними, здоганяє їх, а вони не хочуть віддати йому інструментів, таких потрібних до завтрішньої операції. І такі подіб небилиці.

На другий день рано лікар устав і врадуваний побачив на столі скриночку з інструментами. Ніхто й не торкав їх.

Зрештою не треба було йому їх уже тепер. Бог покликав недужу до себе ще цієїж ночі.

*) Село Вакарелі славне в столиці Болгарії завдяки дівчатам, що приходять на службу.

— Що то ви маєте завязаний такий вузлик на хусточці?

— А дякую вам дуже — то я саме завязав собі, щоби не забути пригадати вам, що ви мали нині віддати мені 20 долярів.

Гепі енд.

— Ось тут саме приходить місце, — пояснює фільмовий режисер героєви — в якім ви мусите зіскочити зі склі...

— А коли мені при цьому станеться якесь нещастя?

— Певно, що то булоб недобре, та ви не бійтеся за пікчер, бо то вже кінцева, остання сцена фільми.

——o——

У каварні.

Гість: Знаєте, пане директоре, що ваш скрипак грає кождий день гірше — та що нині грає дійсно вже так, як мав би грати позавтра.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Орґанізація Українських Університетників.

З приводу запалих ухвал та гокликаючись на промови панів Чижа, д-ра Мишуги, адв. Гуменюка, проф. Ґрановського і адв. Пелеховича на І. Зїзді Українських Професіоналістів в Шікаґо, запрошуємо всіх українських університетників вписатися в члени новозаснованого **Українського Професіонального Товариства,** яке поставило собі за ціль згуртувати всі українські культурні сили в одну цілість — не входячи в їх релігійні, чи політичні приналежности.

Вкладка на цей рік виносить лиш один доляр, який треба післяти до нашого касієра:

Mr. S. SHUMEYKO,
97 Boyden Avenue, Maplewood, N. J.,

а зголошення впису до секретаря. Всіх наших дотеперішніх членів прошу дуже помогти мені зібрати імена тих Українців, які кінчили школи, а яких я ще не маю на лісті (гляди „Свободу" з 14. серпня).

ЗА УКРАЇНСЬКЕ ПРОФЕСІОНАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО:

D. H. G. SKEHAR, секр.,
1658 Chicago Avenue, Chicago, Ill.

——o——

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Створення Орґанізації Української Молоді в Америці.

Note: On Aug. 16th and 17th delegates from all parts of the country and from Canada at the Youth's Congress in Chicago, formed the "Ukrainian Youth's League of North America."

The League is non-partisan and does not intend to interfere with, but on the contrary, to promote the work and development of the existing ogranizations.

Its purposes are, as expressed in the preamble to its Constitution: "We, the Ukrainian Youth organizations do hereby unite ourselves into the Ukrainian Youth's League of North America in order to reach a better understanding of ourselves and of the ideals and problems of the Ukrainian people".

A message concerning this League, addressed to young American-Ukrainians, shall appear shortly in the "Svoboda".

The officers are: Stephen Shumeyko, President; Helen Hawryluk, Vice-President; Anna J. Balko, Secretary; Steven Donylizyn, Treasurer.

District Leaders: Stephen Jarema, Stephanie N. Kudrick, Anastasia Oleskow, William Scraba.

НАЧЕ В ЗОЩЕНКА...

УЧИТЕЛЬ БЕЗ ХАРЧІВ НА ВАКАЦІЯХ.

„За комуністіческое просвєщеніє", орґан комісаріяту народньої освіти, приніс таку історійку:

„В державній посілости для плекання худоби „Пролетарская Культура" побудували тому кілька літ школу для дітей тамошніх національних меншин. Одначе управа посілости відноситься неприхильно до тієї школи. Товариш Думов, управитель школи, ввесь шкільний рік мусів ходити пішки 4 верстви, щоби зібрати харчів для себе та для дітей. В додатку до всього управа припинила від 1. червня всякі харчі. На кількаразові вчителеві заходи відповідав управитель посілости, Літвінов: „Тепер зачалися вакації, а в вакації учитель не працює. Миж держимося правила, що той, хто не працює, не має теж права їсти". В дальшій частині статейки часопис стверджує, що досі не вдалося виконуючому комітетови тамошньої орґанізації зробити порядок.

ЯК ТОВАРИШ ІЛІН ПОБОРЮВАВ ПОСЕРЕДНЮ ТОРГОВЛЮ.

Цю „веселу" історійку читаємо в „Вечерній Москві". Товариство „Саґут" постановило виточити бій посередній торговлі на базарі. Не вийшло з того ніщо, бо товариство дісталося в руки несовісних людей. Ілін, голова товариства, почав працю від того, що окружився свояками та приятелями як співробітниками. Шурина іменував секретарем, одного приятеля посадив в управі, а другого іменував членом ревізійної комісії. Так повстала компанія „невеличка, але чесна". За короткий час протриндили ввесь капітал, товариство потерпіло великі шкоди й осталося ні в цих ні в тих...

ТРАМВАЇ БЕЗ ДАХІВ.

„Вечерная Москва" оповідає історію про занедбані трамваєві вози в Артемовську. Управа, щоправда, на зажалення признала, що кілька возів мають ушкоджені дахи, та в дійсности всі вози мають дахи, що подобають на решето.

А ВКІНЦІ ОДНА СПРАВЖНЯ АНЕКДОТА.

Гумористичний большевицький часопис „Крокодиль" оповідає про діяльність культурних робітників у колхозі „Фрунзе". Один пише ввесь день у своїй кімнаті поезії, які в усьому колхозі вважають нещастям. Другий грає на мандоліні й нищить вуха колхозників. Третій плекає спів так, що довкола дому збираються всі колхозні пси, щоби долучитися до того колхозного таланту. „Питаємося — кінчить часопис — чи не досить подбали про культуру в колхозі „Фрунзе".

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(36)

Несподівано плигнувши назад, Тарзан вирвав кий з руки першого ворога, що попався йому. Міцним ударом у груди ліктем руки він повалив на землю свого ворога, але інші вже кинулися зі всіх сторін на нього. Тепер Тарзан уже не нападав, а лише відбивався від своїх напасників, які тепер стали лютими, як звірі. Вони не звертали тепер уваги на те, що під ударами Тарзана валяться на землю мертвими їх товариші, а все старалися влучити Тарзана по голові.

Тарзан відбивався, як лев, але ворогів не зменшувалося, бо все прибували свіжі на підтримку своїх товаришів. Уже кілька разів його вдарено в спину й по руках, але найстрашніший удар був ззаду в голову. Тарзан почув, як ніби громом вдарило його в голову. Відразу блиснули свічки в очах, а потім потемніло перед очима й все затягнулося мрякою. Тарзан безсильно махнув кілька разів у повітрю руками й повалився на траву, здавалося, мертвим трупом.

Ніч перед тим, як Тарзан упав від удару ворогів, недалеко цього місця Панатлі, ратуючись від голодного льва, скочила з високої скелі в проваля. Вона рішила скорше вмерти в проваллю, ніж згинути в зубах і пазурах лютого звіра. Вона не сподівалася того, що на дні проваля протікала ріка, яка саме в цьому місці робила глибокий вир. Ось у той вир попала дівчина несподівано для себе. Холодна вода привернула їй сили й вона почала ратуватися.

Тепер Панатлі боролася за своє життя, як ранений звір бореться, коли старається вирватись із пазурів свого ворога. Дівчина прибилась до берега ріки й схопилася за гилля якоїсь ростини. Панатлі вибралася з води майже без сили. Вона впала на спину й так лежала довший час, поки не настав день. Оглянувши місцевість, вона побачила, що знаходиться тепер в країні ворогів її племени. Тепер дівчина крім небезпеки перед звірами мала ще й іншу небезпеку.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

DETROIT, MICH.

All Nations Festival and the Ukrainians.

As director of all nations Festival, Detroit, in connection with the all Nations Guld in Cleveland, it is my duty to inform you of our misfortune for the Michigan state Fair of Captain J. U. Babenko's mishap.

It is indeed regretful he will not be able to give his universal performance Friday Sept 1—10 inclusive.

Enclosed you will find newspaper article of Sunday, Sept. 27th. It reads;

UKRAINIAN COSSACK HEAD HURT IN CRASH.

Capt. Jacob U. Babenko, 36, head of the Ukrainian Cossask horsemen here for the Michigan Farm and Industrial Fair, was taken to Redford Receiving Hospital Saturday with a possible skull fracture suffered in an automobile accident at Six-Mile and Farmington road. Althoug his condition is not critical, he will be unable to appear with his troupe of riders September 6 at the Ukrainian festival on the Fair Grounds, physicians said.

Xrays show his left leg, just below knee, bone broken in two places, also two ribs fractured. At present he is at his residence, resting peacefully with the aid of Dr. A. Kibzey of Detroit.

He will attend festival performance on crutches just because he is determined to witness the program and supervise five Cossacks which are going to perform the opening night of the All Native Festival in which the Ukrainians will head off.

Miss Olga Romanetz.